

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση των επαγγελματιών
που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία.

Μάρτιος 2023

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις που εκφράζονται σ' αυτό το έργο είναι των συγγραφέων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές. Έργο N°2021-1-NO01-KA220-VET-000025048

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Kerstin Potthoff (NMBU), Martin Fox (ELO), Alexandra Kruse (EUCALAND)

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Ελένη Αθανασιάδου (AUTH), Ingrid Belčáková (TUZVO), Csaba Centeri (EUCALAND), Δημήτριος Χουβαρδός (AUTH), Johannes Dreer (HuL), Marianna Fabbrizioli (EUCALAND), Viviana Ferrario (EUCALAND), Μαρία Καρατάσιου (AUTH), Miriama Mikušová (TUZVO), Pablo Resco Sanchez (OnP), Ζωή Παρίση (AUTH), Hans Renes (EUCALAND), Attila Rácz (TUZVO), Leonardo Rossi (EUCALAND), Marián Schwarz (TUZVO), Martina Slámová (TUZVO), Branko Slobodník (TUZVO), Pierre-François Toulze (EUCALAND).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η κα Kerstin Potthoff (NMBU) σχεδίασε και συγκέντρωσε το υλικό για τις εικόνες βασισμένη στα στοιχεία των Εθνικών Εκθέσεων και επιπλέον πληροφορίες που χρησιμοποίησε από τους Εταίρους. Η κα Nuria Liébana (OnP) σχεδίασε τις εικόνες.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Οι πληροφορίες αυτής της συνοπτικής έκθεσης συγκεντρώθηκαν με προσοχή και συμμετείχαν ενδιαφερόμενοι από όλους τους εταίρους του έργου στην Ευρώπη. Η παρούσα έκθεση δεν έχει ως κύριο στόχο την πλήρη ορθότητα/ακρίβεια, αλλά να παρέχει μια επισκόπηση των τάσεων και των διαφορετικών πρακτικών της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Επιπλέον, πληροφορίες διατίθενται στην τελευταία ενότητα αυτής της έκθεσης.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Οι συντελεστές των εικόνων που απεικονίζονται στο εξώφυλλο αναφέρονται (από αριστερά προς τα δεξιά κα από πάνω προς τα κάτω): Podpolianske Museum, Alexandra Kruse, Marianna Fabbrizioli, Csaba Centeri, Pierre-François Toulze, Kerstin Potthoff.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

@eu_transfarm

<https://transfarm-erasmus.eu/>

info@transfarm-erasmus.eu

<https://www.facebook.com/transfarmerasmus>

ΠΊΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΈΝΩΝ

Εισαγωγή	3
Παρουσα κατασταση της μετακινουμενης κτηνοτροφιας	4
Ιστορικη αναδρομη	4
Ζωικο κεφαλαιο	5
Εμπλεκομενοι με τη μετακινουμενη κτηνοτροφια	6
Τ-τυποι μετακινουμενης κτηνοτροφιας	7
Σκοπος και προιοντα	8
Αξιες και σημασια	8
Νομικο πλαισιο και χρηματοδοτησεις	9
Επαγγελματικη εκπαιδευση, προσφορες καταρτισης & ελλειψεις	9
Διαθεσιμη γνωση	10
Ευαισθητοποιηση	10
Προκλησεις	11
Συμπερασματα και μελλοντικες προοπτικες	11
Βιβλιογραφια και επιπλεον πηγες πληροφοριων	12

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έργο TRANSFARM (Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση για επαγγελματίες που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία) χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα ERASMUS+ και στοχεύει στην ενδυνάμωσή των μετακινούμενων κτηνοτρόφων και των επιχειρηματιών της υπαίθρου, που επιθυμούν να διατηρήσουν ή να ξεκινήσουν την ασχολία με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία, παρέχοντάς τους εκπαιδευτικό υλικό. Ταυτόχρονα, το έργο στοχεύει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης για τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και ειδικότερα στο κομμάτι των θετικών επιπτώσεων της στην αγροτική ανάπτυξη, τη διαχείριση του τοπίου και τη βιοποικιλότητα. Το έργο TRANSFARM το οποίο ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2021 και θα ολοκληρωθεί τον Μάιο του 2024, απαρτίζεται από επτά εταίρους από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες: το Ινστιτούτο Έρευνας για το Ευρωπαϊκό Αγροτικό Τοπίο – EUCALAND (Γερμανία), το Hof und Leben (Γερμανία), την OnProjects (Ισπανία), το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Σβόλεν (Σλοβακία), το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Ελλάδα), τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Γαιοκτημόνων (Βέλγιο) και το Πανεπιστήμιο Επιστημών Ζωής της Νορβηγίας (Νορβηγία) το οποίο συντονίζει και το έργο. Επιπλέον, υπάρχουν και τρεις συνδεδεμένοι εταίροι: Το Συμβουλευτικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο Γεωργίας της Πολωνίας (Πολωνία), το Ινστιτούτο Βιοοικονομίας της Νορβηγίας (Νορβηγία) και το VetAgroSup (Γαλλία).

Για να θεωρηθεί μία κτηνοτροφική πρακτική ως 'μετακινούμενη' στο πλαίσιο του έργου TRANSFARM, τα ζώα θα πρέπει να συνοδεύονται από βοσκούς. Για να διαχωριστούν οι διαφορετικές πρακτικές μετακινούμενης κτηνοτροφίας, χρησιμοποιήθηκαν χαρακτηριστικά όπως η απόσταση και η κατεύθυνση μετακίνησης. Για παράδειγμα κάθετη μετακίνηση λαμβάνει χώρα μεταξύ πεδινών και ορεινών περιοχών και ορεινών βοσκοτόπων με μεγάλο υψόμετρο, όπως συμβαίνει στις Άλπεις και τη Σκανδιναβία.

«Εποχιακή, μεγάλης απόστασης μετακίνηση ζώων μεταξύ μόνιμων βοσκοτόπων σε διάφορες αποστάσεις από την κύρια εκμετάλλευση»

της Μετακινούμενης Κτηνοτροφίας (για ορισμούς βλ. γλωσσάρι στην ιστοσελίδα του έργου [Transfarm website](https://transfarm-erasmus.eu))

Η οριζόντια μετακίνηση αναφέρεται σε μια συνεχή μετακίνηση των ζώων χωρίς μεγάλες υψομετρικές διαφορές των λιβαδιών. Ωστόσο, στον ευρωπαϊκό χώρο, η μετακινούμενη κτηνοτροφία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πρακτικών και δεν μπορεί να περιγραφεί με έναν και μόνο ορισμό. Προσφάτως, η διαχείριση τοπίου έχει ξεχωρίσει ως σημαντικό όφελος της μετακινούμενης κτηνοτροφίας και μια αυξανόμενη χρήση σύγχρονων μέσων μετακίνησης και τεχνολογικών εργαλείων (π.χ. χρήση κολλάρων με GPS στα ζώα για την αποφυγή χρήσης περιφράξεων) έχουν αυξήσει την ποικιλομορφία αυτής της πρακτικής. Επιπλέον, συμβαίνουν αλλαγές σε πρακτικές που περιλαμβάνουν τη μετακίνηση ζώων μεταξύ βοσκοτόπων καθώς και των ατόμων που φροντίζουν τα ζώα. Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο τα ζώα συνοδεύονται από τους βοσκούς μειώνεται λόγω της τεχνολογικής προόδου.

Ένα από τα πρώτα βήματα του έργου TRANSFARM ήταν η ανασκόπηση της υπάρχουσας κατάστασης σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και η δημιουργία αναλυτικών Εθνικών Εκθέσεων για τις εμπλεκόμενες χώρες: Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Κάτω χώρες (Βέλγιο, Ολλανδία), Νορβηγία, Σλοβακία και Ισπανία. Μπορείτε να δείτε τις εκθέσεις στην ιστοσελίδα του έργου (<https://transfarm-erasmus.eu>). Σε συνέχεια των Εθνικών Εκθέσεων, η παρούσα συνοπτική έκθεση συνδυάζει πληροφορίες από τις εθνικές εκθέσεις σε μία ανασκόπηση με σκοπό να παρουσιάσει τις πρακτικές της μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε ευρωπαϊκή κλίμακα και όχι σε εθνικό επίπεδο. Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στη συνοπτική έκθεση ακολουθούν τη δομή των Εθνικών Εκθέσεων και απαντούν σε μια σειρά ερωτήσεων συμφωνηθέντων από τους εταίρους προκειμένου να εξασφαλισθεί η συνοχή του κειμένου. Τα θέματα που παρουσιάζονται περιλαμβάνουν την παρούσα κατάσταση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας αλλά και την ευαισθητοποίησης προς αυτήν, τα εκπαιδευτικά οφέλη καθώς και τις προκλήσεις για τους μετακινούμενους κτηνοτρόφους.

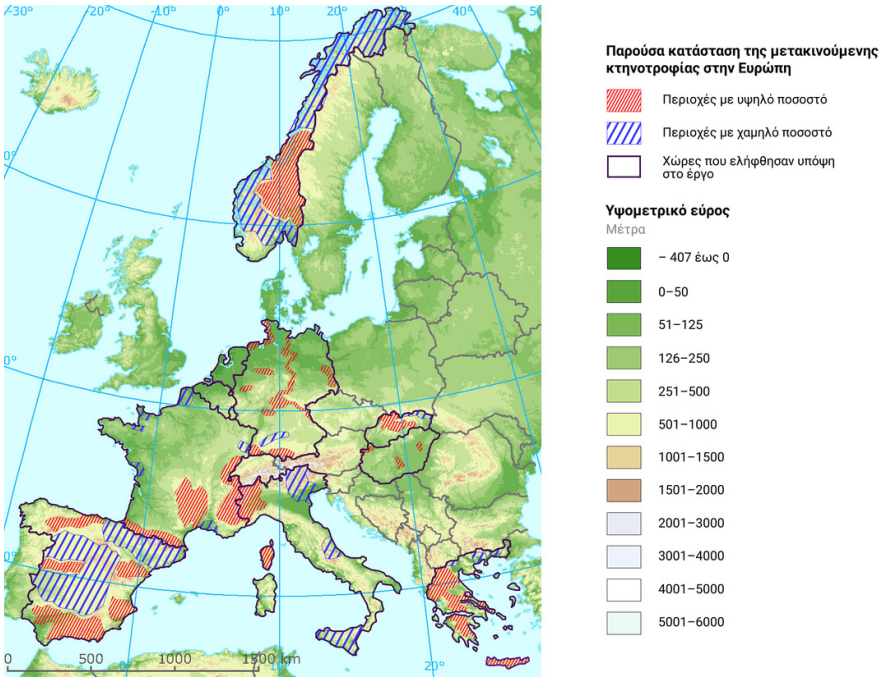
Η παρούσα Συνοπτική Έκθεση παρέχει πληροφορίες για τη μετακινούμενη κτηνοτροφία σε μια συνοπτική μορφή. Οι ενδιαφερόμενοι αναγνώστες παραπέμπονται στην ενότητα «Βιβλιογραφία και επιπλέον πηγές πληροφοριών», καθώς και στις Εθνικές Εκθέσεις για περισσότερες πληροφορίες σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον κείμενο με περισσότερη πληροφορία θα προστεθεί και στην online έκδοσή σύντομα.

ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

Η πρακτική της μετακινούμενη κτηνοτροφία εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο έργο, εκτός από τις κάτω χώρες και επομένως δεν θα συμπεριληφθούν στο υπόλοιπο μέρος της συνοπτικής έκθεσης.

Οι θερινοί βοσκότοποι βρίσκονται σε ορεινές περιοχές καθώς και σε άλλες περιοχές οριακής αγροτικής παραγωγής (π.χ αλμυρά έλη, και ερεικώνες), ενώ οι χειμερινοί βοσκότοποι βρίσκονται κυρίως στα πεδινά.

Πιο πρόσφατα, αστικές και περιαστικές (κοντά σε πόλεις) περιοχές χρησιμοποιήθηκαν από τη μετακινούμενη κτηνοτροφία.

Εικόνα 1. Παρούσα κατάσταση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας στην Ευρώπη στις χώρες που εξετάστηκαν στο έργο. Επί του παρόντος δεν υπάρχει μετακινούμενη κτηνοτροφία στο Βέλγιο και την Ολλανδία. Χάρτης υποβάθρου: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/major-mountain-ranges-of-europe-1>.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Στις χώρες των εταίρων στην κεντρική και νότια Ευρώπη, η πρακτική της μετακινούμενης κτηνοτροφίας ξεκίνησε από τη Νεολιθική Εποχή, με την έναρξη της γεωργίας. Αντίθετα, στην Σλοβακία και την Ουγγαρία, η πρακτική αυτή εισάγεται το Μεσαίωνα. Ιστορικά, η μετακινούμενη κτηνοτροφία αυξανόταν ή μειωνόταν σύμφωνα με συγκεκριμένα γεγονότα αυτής της χώρας. Ωστόσο, η μείωση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας στη σύγχρονη εποχή, είναι γεγονός σε όλες τις χώρες.

Πίνακας 1. Επιλογή σημαντικών γεγονότων στην ιστορία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε την ιστοσελίδα του έργου. Η χρονική περίοδος των γεγονότων διαφέρει μεταξύ χωρών. Υπάρχει αλληλοκάλυψη χρονικών περιόδων μεταξύ της πρωιμότερης εμφάνισης μιας περιόδου και της τελευταίας της χρονικής παρουσίας.

Χώρες*	GR	IT	FR	ES	NO	SK	HU
6500 – 1800 BC <i>Νεολιθική περίοδος</i>	Υπαρξη της ΜΚ από τη Νεολιθική περίοδο	Υπαρξη της ΜΚ από την προϊστορική περίοδο	Υπαρξη κάποιας μορφής ΜΚ	Υπαρξη μορφής ΜΚ στα ορεινά			
3200 – 500 BC <i>Εποχή του Χαλκού</i>				Μικρός αριθμός μετακινούμενων ζώων μεταξύ πεδιάδων και βουνών	Πιθανή δημιουργία εποχιακής κτηνοτροφίας		
1200 BC – 1050 AD <i>Εποχή του Σιδήρου</i>					Εδραίωση της εποχιακής κτηνοτροφίας		
753 BC – 476 AD <i>Ρωμαϊκή περίοδος</i>	Δημιουργία εκτατικών βοσκότοπων	III Αγροτικό δίκαιο: Ρυθμίζει τη χρήση των δημόσιων βοσκότοπων και δρόμων					
324 – 1537 AD <i>Μεσαίωνας</i>	Δημιουργία εκτατικών βοσκότοπων	Μέχρι το 1100, η ΜΚ παίζει σημαντικό ρόλο στη Β. Ευρώπη	Μέχρι το 1300, όλα τα κοπάδια προβάτων στη Ν. Ευρώπη είναι υπό καθεστώς ΜΚ	410 Ο νόμος των Βησιγόθων: Ελεύθερη διέλευση κοπαδιών από δημόσιους δρόμους	Επέκταση της ΜΚ κατά της περιόδου των Βίκινγκ και την αρχή του Μεσαίωνα.	Στα 1200, η ΜΚ ξεκίνησε με τον πολιτισμό των Βλάχων	Αναφορά στη ΜΚ γίνεται για πρώτη φορά το 1363
1453 – παρούσα <i>σύγχρονη εποχή</i>	Μετά τον 2ο ΠΠ, μείωση της ΜΚ λόγω της μείωσης του αγροτικού πληθυσμού	Μέχρι το 1950, σημαντική μείωση της ΜΚ	Στα 1950, κοπάδια προβάτων στο κατώτατο μέγεθος, νέα μείωση από τα 1980 και έπειτα.	Μετά τον 2ο ΠΠ μείωση αγροτικού πληθυσμού η η ΜΚ υπάρχει οριακά.	Μέχρι τα 1850, ο μεγαλύτερος αριθμός εποχιακών εκμεταλλεύσεων, μετά μειωνονται	Στα 1950, σημαντική μείωση της ΜΚ	Ο πόλεμος μεταξύ 1886 - 1891 εξαλείφει την παραδοσιακή μορφή της ΜΚ

*Μετακινούμενη Κτηνοτροφία: ΜΚ, Παγκόσμιος Πόλεμος : ΠΠ

ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Τα πιο κοινά ζώα που χρησιμοποιούνται στη μετακινούμενη κτηνοτροφία στις χώρες εταίρους του έργου είναι τα αιγοπρόβατα και τα βοοειδή.

Σε ένα μικρό βαθμό στο πλαίσιο της μετακινούμενης κτηνοτροφίας υπάρχουν άλογα και βουβάλια.

Σε μερικές χώρες, χρησιμοποιούνται συνοδευτικά ζώα όπως γαϊδούρια και σκυλιά για μεταφορά και προστασία αντίστοιχα. Αυτά τα ζώα χρησιμοποιούνται για την πρακτική της μετακίνησης και δεν είναι τα ζώα που βόσκουν.

Σε πολλές χώρες, χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα τοπικές και αυτόχθονες φυλές ζώων (Εικόνα 2) Μακροπρόθεσμα αυτό βοηθά να διατηρηθεί μια ποικιλία διαφορετικών φυλών.

Αγελάδες, Ουγγαρία, Φωτογραφία: Csaba Centeri

Ουγγαρικό 'Racka' Ουγγαρία, Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Αγελάδες, Ουγγαρία, Φωτογραφία: Csaba Centeri

Αγελάδες 'Telemark', Νορβηγία. Φωτογραφία: Anna Rehnberg, Norsk genressurscenter, NIBIO

Αγελάδες 'Vestland fiord', Νορβηγία. Φωτογραφία: Anna Rehnberg, Norsk genressurscenter, NIBIO

Αγελάδες 'Troender' και 'Nordland', Νορβηγία. Φωτογραφία: Anna Rehnberg, Norsk genressurscenter, NIBIO

Εικόνα 2. Τύποι από αυτόχθονες/τοπικές φυλές ζώων που χρησιμοποιούνται στη μετακινούμενη κτηνοτροφία της Ευρώπης. Χάρτης υποβάθρου: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/major-mountain-ranges-of-europe-1>.

Πίνακας 2. Εκτιμώμενος αριθμός μετακινούμενων ζώων στις χώρες των εταίρων του έργου.

Χώρες*	FR	DE	GR	HU	IT	NO	SK	ES
Αριθμός ζώων	Άλπεις και Προβηγκία: 770.000 πρόβατα, 90.000 βοοειδή, 15.000 αίγες, 2000 άλογα Jura: 35.000 βοοειδή	50.000 βοοειδή, 115.000 πρόβατα	60.000 βοοειδή, 934.000 αιγοπρόβατα	20.000	266.000 Schafe und Ziegen, 215.000 Rinder	-	-	365.000 βοοειδή (ενδοκοινοτική) 45.000 βοοειδή (διακοινοτική προς τα έξω) 30.000 βοοειδή (διακοινοτική επιστροφή) 450.000 πρόβατα (ενδοκοινοτική) 50.000 πρόβατα (διακοινοτική)
Αριθμός ζώων (%)	c. 22	Μικρότερο από 1 για τα βοοειδή C. 8 από τα πρόβατα	Μικρότερο από 6,5 για τα βοοειδή Σχεδόν 7,5 από τα κοπάδι αιγοπροβάτων	-	2,2 αιγοπρόβατα 3,6 βοοειδή και βουβάλια	-	-	6 βοοειδή 3 πρόβατα

* ΓΑ = Γαλλία, ΓΕ = Γερμανία, ΕΛ = Ελλάδα, ΟΥ = Ουγγαρία, ΙΤ = Ιταλία, ΝΟ = Νορβηγία, ΣΛ = Σλοβακία, ΙΣ = Ισπανία
- στοιχεία μη διαθέσιμα

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Έχει βρεθεί μια σειρά επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία: κτηνοτρόφοι (άνδρες και γυναίκες), μέλη των οικογενειών τους, μισθωμένοι βοσκοί και γαλακτοπαραγωγοί (υπεύθυνοι για την άμεγξη και την επεξεργασία του γάλακτος) (Εικόνα 3).

Κατά κύριο λόγο, οι εμπλεκόμενοι με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι άνδρες - βοσκοί και ασχολούνται με τα προϊόντα του γάλακτος με εξαίρεση τη Νορβηγία όπου οι γυναίκες είναι πολύ πιο συνηθισμένο από τους άνδρες.

Στη Γαλλία, έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια μια σημαντική αυξητική τάση στην εμπλοκή των γυναικών στην κτηνοτροφία.

Επιπλέον, παρατηρείται αυξητική τάση και στο ποσοστό των εμπλεκόμενων με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία που προέρχονται από το εξωτερικό (οικονομικοί μετανάστες),

Ωστόσο, υπάρχει σημαντική έλλειψη σε κεντρικό επίπεδο από τυποποιημένα στατιστικά στοιχεία για τους εμπλεκόμενους με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή ήπειρο (Πίνακας 3).

Εικόνα 3. Παραδείγματα εμπλεκόμενων με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία. Χάρτης υποβάθρου: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/major-mountain-ranges-of-europe-1>.

Table 3. Μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι και εκμεταλλεύσεις σε επιλεγμένες χώρες εταίρους του ερευνητικού έργου TRANSFARM.

Χώρες*	FR	DE	GR	HU	IT	NO	SK	ES
Αριθμός εμπλεκόμενων με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία	20.000 βοσκοί	2600 ή λιγότεροι κτηνοτρόφοι	-	100 - 500 εμπλεκόμενοι	τουλάχιστον 8000 εμπλεκόμενοι	-	-	-
Εκμεταλλεύσεις/ εποχιακές εκμεταλλεύσεις που συμμετέχουν στη εποχιακή μετακίνηση	60.000 εκμεταλλεύσεις	-	3.300 εκμεταλλεύσεις αιγοπροβάτων, 940 εκμεταλλεύσεις βοοειδών	-	-	780 εποχιακές εκμεταλλεύσεις	-	8400 εκμεταλλεύσεις

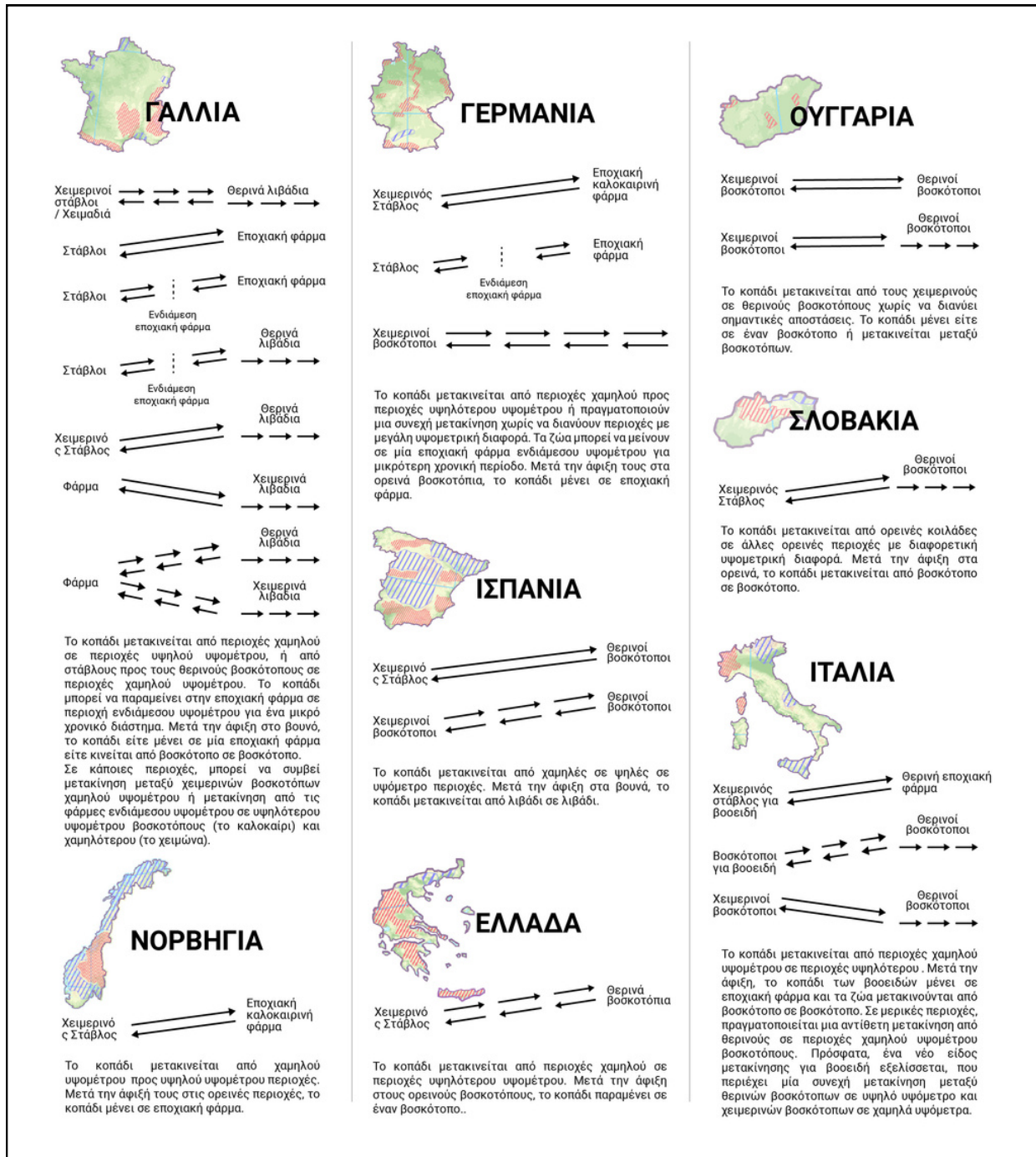
* ΓΑ = Γαλλία, ΓΕ = Γερμανία, ΕΛ = Ελλάδα, ΟΥ = Ουγγαρία, ΙΤ = Ιταλία, ΝΟ = Νορβηγία, ΣΛ = Σλοβακία, ΙΣ = Ισπανία, - Μη διαθέσιμα στοιχεία

ΤΥΠΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

Οι σημερινές πρακτικές μετακίνησης των ζώων καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προτύπων μετακίνησης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή ήπειρο (Εικόνα 4).

Η πιο συνηθισμένη μετακίνηση είναι από περιοχές με χαμηλό υψόμετρο το χειμώνα σε περιοχές με υψηλό υψόμετρο το καλοκαίρι λόγω κυρίως της περιορισμένης επιφάνειας των βοσκοτόπων στις πεδινές περιοχές. Οι βοσκότοποι στα υψηλά υψόμετρα διατηρούν ευνοϊκές συνθήκες βόσκησης μόνο κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού λόγω κλιματολογικών συνθηκών.

Ωστόσο, είναι ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στο υψομετρικό εύρος και τις αποστάσεις που καλύπτονται από τους μετακινούμενους κτηνοτρόφους μεταξύ διαφορετικών χωρών και περιοχών. Σε γενικές γραμμές, η μετακίνηση πραγματοποιείται μέσω οχημάτων (π.χ. φορτηγά/ ρυμουλκούμενα), ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει και η πρακτική της παραδοσιακής μετακίνησης με τα πόδια.

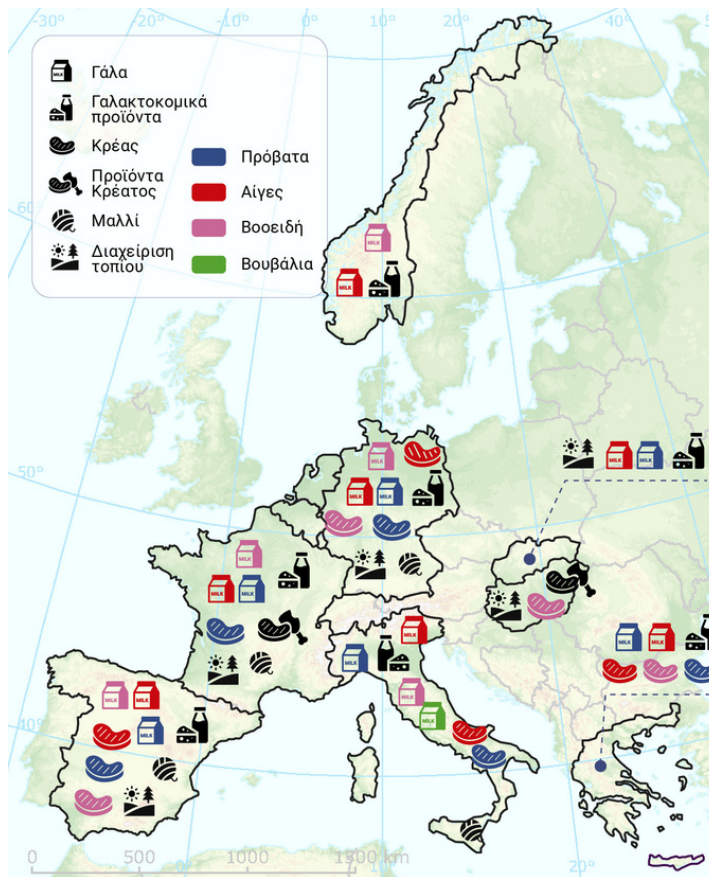
Σχήμα 4. Τύποι μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε διάφορες χώρες της Ευρώπης

Σημείωση: τα ζώα μεταφέρονται με οχήματα, η μετακίνηση προς τους θερινούς βοσκότοπους δεν πραγματοποιείται σε διάφορα στάδια.

ΣΚΟΠΟΣ & ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Κύριος σκοπός της μετακινούμενης κτηνοτροφίας αποτελεί η καλύτερη αξιοποίηση των βοσκοτόπων από τα ζώα. Οι ασκούντες τη μετακινούμενη κτηνοτροφία παράγουν μια σειρά διαφορετικών προϊόντων όπως: γαλακτοκομικά προϊόντα (π.χ. γάλα, τυρί και γιαούρτι) καθώς και προϊόντα κρέατος (π.χ. νωπό κρέας, λουκάνικα). Ωστόσο, είναι ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι η παραγωγή μαλλιού, που υπήρξε ιστορικά πολύτιμη, έχει μειωθεί τόσο σε μέγεθος και σε αξία.

Η διαχείριση του τοπίου γίνεται όλο και πιο σημαντικός σκοπός της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, όπως συμβαίνει για παράδειγμα σε προστατευόμενες περιοχές (Εικόνα 5).

Γυναίκα Κτηνοτρόφος πουλά λουκάνικα και τυρί σε επισκέπτες, Νορβηγία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Εξαιρετική ποικιλία τυριού, Νορβηγία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Παραδοσιακή Σούπα (Goulash), Ουγγαρία. Φωτογραφία: Csaba Centeri

Εικόνα 5. Σκοποί και κύρια προϊόντα που προκύπτουν από την μετακινούμενη κτηνοτροφία σε επιλεγμένες Ευρωπαϊκές χώρες. Χάρτης υποβάθρου: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/major-mountain-ranges-of-europe-1>.

ΑΞΙΑ & ΣΗΜΑΣΙΑ

Τυροκομείο με κατάστημα πωλήσεων, Αυστρία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Εποχιακές φάρμες με τυροκομείο, Νορβηγία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Πέτρινες στάνες για την προστασία των κοπαδιών κατά τη διάρκεια της νύχτας, Γαλλία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Εποχιακό αγρόκτημα, Νορβηγία. Φωτογραφία: Oskar Puschmann, NIBIO

Ερεκύνες - τυπικό τοπίο μετακινούμενης κτηνοτροφίας, Γαλλία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Προσωρινά καταλύματα για μετακινούμενους κτηνοτρόφους, Ελλάδα. Φωτογραφία: Μαρία Καρατάσιου

Dehesa - τυπικό τοπίο μετακινούμενης κτηνοτροφίας, Ισπανία. Φωτογραφία: Ignacio Rojas Pino

Dehesa - τυπικό τοπίο μετακινούμενης κτηνοτροφίας, Ελλάδα. Φωτογραφία: Μαρία Καρατάσιου

Φλόαυτα για επικοινωνία στα ορεινά, Σλοβακία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Ιστορικά, σε όλες τις χώρες των εταίρων, η μετακινούμενη κτηνοτροφία υπήρξε ένα σημαντικό κοινωνικοοικονομικό σύστημα παραγωγής. Παρά τη συρρίκνωση των εισοδημάτων που παράγονται από τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και την περιορισμένη σημασία της τον τελευταίο καιρό στη συνολική οικονομική αυτόρκεια που παρέχει στους κτηνοτρόφους, η μετακινούμενη κτηνοτροφία συνεχίζει να παρέχει σημαντικές αξίες πολιτιστικής κληρονομιάς. Η εθνικά και διεθνώς αναγνωρισμένη υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά που προέρχεται από μετακινούμενη κτηνοτροφία παρέχει νέες οικονομικές ευκαιρίες για την αγροτική ανάπτυξη κυρίως όσον αφορά τον τουρισμό. Η μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι επίσης σημαντική για τη διατήρηση των παραδοσιακών ποιμενικών τοπίων υψηλής βιοποικιλότητας.

Η πρακτική της μετακινούμενης κτηνοτροφίας συμβάλει ουσιαστικά στην αξιοποίηση των οριακών απόδοσης ορεινών εδαφικών πόρων παράγοντας παράλληλα προϊόντα υψηλής διατροφικής ποιότητας. Η υπηρεσία αυτή θεωρείται ζωτικής σημασίας στη σύγχρονη εποχή αλλά και για το μέλλον, δεδομένου ότι υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για τοπικά παραγόμενα τρόφιμα υψηλής ποιότητας.

Εικόνα 6. Αξίες και υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν από τους επαγγελματίες που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία στην Ευρώπη με την πάροδο του χρόνου.

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Διαθέσιμη χρηματοδότηση	Μη διαθέσιμη χρηματοδότηση
 Νορβηγία	 Ισπανία
 Γαλλία	 Ουγγαρία
 Γερμανία	 Σλοβακία
 Ιταλία	 Ελλάδα

Εικόνα 7. Διαθεσιμότητα χρηματοδότησης στις χώρες των εταίρων του έργου TRANSFARM που στοχεύουν σε δραστηριότητες μετακινούμενης κτηνοτροφίας

Ως επί το πλείστον, οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι, βοσκοί ή εταιρείες είναι ιδιοκτήτες των ζώων που μετακινούνται. Οι βοσκότοποι που χρησιμοποιούν ανήκουν σε ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών ιδιοκτησιών: δημόσια ή δημοτική έκταση, ιδιωτική αγροτική έκταση ή άλλη ιδιόκτητη γη. Οι επαγγελματίες που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία στο σύνολό τους, λαμβάνουν χρηματοδότηση και στήριξη όπως και οι υπόλοιποι κτηνοτρόφοι, όπως πληρωμές μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και αποζημιώσεις για τα ζώα που θανατώθηκαν από θηρευτές.

Σε ορισμένες χώρες, η συμβολή τους στη διαχείριση του τοπίου αμείβεται (π.χ. Γερμανία και Ουγγαρία), ενώ σε άλλες όχι. Σε ορισμένες χώρες οι επαγγελματίες που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία λαμβάνουν ειδική χρηματοδότηση που στοχεύει στη μετακινούμενη κτηνοτροφία (Σχήμα 7).

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ & ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Σε όλες τις χώρες, η άτυπη απόκτηση γνώσεων μέσω της μάθησης από άλλους επαγγελματίες έχει αναγνωριστεί ως ένας σημαντικός τρόπος για τους ασκούντες τη μετακινούμενη κτηνοτροφία προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση στην τεχνογνωσία και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Ο βαθμός στον οποίο διατίθεται επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών (Σχήμα 8).

Σε αρκετές χώρες προσφέρονται από ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς μαθήματα που παρέχουν διάφορα είδη ανάπτυξης δεξιοτήτων, π.χ. τη βόσκηση, των κανονισμών υγιεινής ή της παραγωγής τυροκομικών προϊόντων, ωστόσο, λίγες χώρες προσφέρουν ολοκληρωμένη εκπαίδευση από έναν συγκεκριμένο οργανισμό.

Εικόνα 8. Κατηγορίες τυπικής εκπαίδευσης που σχετίζονται με τις πρακτικές της μετακινούμενης κτηνοτροφίας που προσφέρονται σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές χώρες. Σημείωση: η εκπαίδευση από άλλους επαγγελματίες είναι ένας σημαντικός τρόπος απόκτησης γνώσεων σε όλες τις χώρες.

ΓΑΛΛΙΑ	- Εκπαίδευση σε κέντρα εκπαίδευσης - Εκπαίδευση μέσω κτηνοτροφικών οργανώσεων - Προσφορές εκπαίδευσης από δύο Γυμνάσια
ΙΣΠΑΝΙΑ	- Ιδιωτικές σχολές εκπαίδευσης κτηνοτρόφων - Μαθήματα με θέματα σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	- Δεν παρέχεται πλήρης εκπαίδευση για τη μετακινούμενη κτηνοτροφία - Προσφορές μέσω ορισμένων σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στους χώρους των Εποχιακών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
ΙΤΑΛΙΑ	- Δεν υπάρχει επίσημη προσφορά Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κτηνοτρόφων - Πρόσφατα καταγράφονται οι πρώτες προσπάθειες παροχής Επαγγελματικής εκπαίδευσης
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	- Δεν υπάρχει συγκεκριμένη προσφορά Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κτηνοτρόφων - Καταγράφονται διάφορες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες σε συναφή θέματα
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	- Δεν υπάρχει επίσημη προσφορά Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κτηνοτρόφων - Καταγράφονται προσπάθειες παροχής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες από διάφορες κτηνοτροφικές οργανώσεις και συλλόγους
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Δεν υπάρχει επίσημη προσφορά Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κτηνοτρόφων
ΕΛΛΑΔΑ	Δεν υπάρχει επίσημη προσφορά Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κτηνοτρόφων

ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΑΝΤΑΜΩΜΑΤΑ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

ΕΡΕΥΝΑ

Διαπιστώθηκε ότι οι διαθέσιμες γνώσεις σχετικά με τις πρακτικές της μετακινούμενης κτηνοτροφίας και ο βαθμός στον οποίο είναι εύκολα διαθέσιμες διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών. Ωστόσο, οι πηγές και τοποθεσίες των διαθέσιμων πληροφοριών βρίσκονται συνήθως σε μουσεία, κινηματογραφικά ή λαϊκά φεστιβάλ και σε σχετικές ερευνητικές δραστηριότητες (Σχήμα 9). Μία κοινή συνισταμένη μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στο έργο είναι ότι για να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις πρακτικές της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, πρέπει οι σχετικές γνώσεις να γίνουν διαθέσιμες στο ευρύ κοινό.

Εικόνα 9. Διάφοροι τρόποι μεταφοράς γνώσης σχετικής με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία που προσδιορίστηκαν στο έργο TRANSFORM σε επιλεγμένες Ευρωπαϊκές χώρες.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Τα άτομα που βρίσκονται σήμερα κοντά ή/και συνδέονται με τη γεωργική παραγωγή, π.χ. μέσω του τύπου κατοικίας τους ή των οικογενειακών τους δεσμών, έχουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση όσον αφορά την αξία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας από ό,τι τα άτομα που είναι εντελώς αποκομμένα από τη γεωργική παραγωγή.

Υπάρχει περιορισμένη διαθεσιμότητα στοιχείων μεταξύ των διαφόρων χωρών, για το βαθμό στον οποίο το ευρύ κοινό είναι ενήμερο για τη μετακινούμενη κτηνοτροφία, γεγονός που δημιουργεί δυσκολίες στην καταγραφή λεπτομερών τάσεων της. Σε αρκετές χώρες οργανώνονται εκδηλώσεις (Σχήμα 10) για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία, όπως φεστιβάλ που γιορτάζουν την επιστροφή των ζώων από τα ορεινά βοσκότοπα (π.χ. στη Γαλλία), καθώς και φεστιβάλ που υποδέχονται επισκέπτες σε εποχιακές φάρμες.

Βοσκός με παραδοσιακό καπέλο, Ουγγαρία. Φωτογραφία: Csaba Centeri

Μουσείο Μετακινούμενης κτηνοτροφίας του Podpolaniein, Σλοβακία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Γυναίκα κτηνοτρόφος δείχνει την εποχιακή φάρμα της σε τουρίστες και σχολικές τάξεις, Νορβηγία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Ομάδα επισκέπτεται ένα βιολογικό αλπικό τυροκομείο. Τα καλώδια μεταφέρουν το γάλα απευθείας από το βοσκότοπο στο τυροκομείο, Αυστρία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Ομάδα επισκέπτεται ένα βιολογικό αλπικό τυροκομείο, Αυστρία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Εκπαιδευτικό μονοπάτι που εξηγεί διάφορες δραστηριότητες της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, Αυστρία. Φωτογραφία: Alexandra Kruse

Φεστιβάλ παραδοσιακών φαγητών, Ουγγαρία. Φωτογραφία: Csaba Centeri

Εικόνα 10. Παραδείγματα αναγνωρισμένων δραστηριοτήτων που αυξάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία

Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα ευαισθητοποίησης είναι η προσθήκη το 2019 της μετακινούμενης κτηνοτροφίας στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Εικόνα 11. Οι κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρηματίες που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία σε επιλεγμένες Ευρωπαϊκές χώρες στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου TRANSFARM.

Η μετακινούμενη κτηνοτροφία και οι αξίες που παράγουν οι εμπλεκόμενοι με αυτήν αναγνωρίζονται σε μικρό βαθμό. Ο αριθμός των μετακινούμενων κτηνοτρόφων μειώνεται, με αποτέλεσμα τη μείωση του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Αυτό οδηγεί σε σημαντική μείωση της πιθανότητας μεταφοράς γνώσεων, λόγω του γεγονότος ότι οι ίδιοι οι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή διδασκαλίας στους νεότερους.

ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ			
Μείωση του αριθμού των εμπλεκόμενων	Μελλοντική οικονομική υποστήριξη και οικονομική βιωσιμότητα	Επιθέσεις λύκου	Πρόσβαση σε νερό και βοσκοτόπους
  ΙΣΠΑΝΙΑ ΓΑΛΛΙΑ ΝΟΡΒΗΓΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΣΛΟΒΑΚΙΑ ΟΥΓΓΑΡΙΑ	 ΙΣΠΑΝΙΑ ΓΑΛΛΙΑ ΝΟΡΒΗΓΙΑ ΣΛΟΒΑΚΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	 ΙΤΑΛΙΑ ΓΑΛΛΙΑ ΣΛΟΒΑΚΙΑ Ανταγωνισμός με άλλους τύπους χρήσης γης στις πεδινές περιοχές ΙΣΠΑΝΙΑ ΓΑΛΛΙΑ ΙΤΑΛΙΑ	 ΓΑΛΛΙΑ ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Η σοβαρή ανησυχία για το οικονομικό τους μέλλον, δείχνει ότι η οικονομική βιωσιμότητα αποτελεί σημαντικό ζήτημα για τους επαγγελματίες της μετακινούμενης κτηνοτροφίας και καθοριστικό παράγοντα για το αν θα συνεχίσουν/ξεκινήσουν τη δραστηριότητα αυτή. Στους πεδινούς βοσκοτόπους υπάρχει αυξανόμενος ανταγωνισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία που επιθυμούν να τους αξιοποιήσουν, με τους αστικούς ή βιομηχανικούς κατασκευαστές. Σημαντικές αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον, όπως η επανάκαμψη των πληθυσμών του λύκου και η επίδραση της κλιματικής αλλαγής στους βοσκοτόπους και την παροχή νερού, αποτελούν απειλές και προκλήσεις για την αξιοποίησή τους. Άλλες προκλήσεις που επισημαίνονται στις Εθνικές Εκθέσεις περιλαμβάνουν τον κατακερματισμό της γης, τη μείωση της κατανάλωσης κρέατος, την αύξηση της εντατικής γεωργίας μεγάλης κλίμακας και τις πρακτικές και υλικοτεχνικές προκλήσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η παρούσα έκθεση αναδεικνύει ότι η μετακινούμενη κτηνοτροφία ενισχύει τις αγροτικές περιοχές. Διατηρεί τα παραδοσιακά ποικιλόμορφα ποιμενικά τοπία, προσφέρει υλική και άυλη πολιτισμική κληρονομιά, προϊόντα (τροφές) υψηλής ποιότητας και αποτελεί σημαντικό μέρος του ζωντανού πολιτισμού της υπαίθρου. Ωστόσο, η μείωση του αριθμού των εμπλεκόμενων με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία έχει επισημανθεί ως μία από τις κύριες προκλήσεις για τη διατήρηση και την ανάπτυξη της μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο έργο TRANSFARM. Υπάρχει σημαντική ανάγκη να καταστεί το επάγγελμα του μετακινούμενου κτηνοτρόφου ελκυστικό ώστε να ανταγωνίζεται με επιτυχία άλλους τύπους επαγγελμάτων στον αγροτικό τομέα. Από αυτήν την άποψη, η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και τις ανάγκες των εμπλεκόμενων επαγγελματιών είναι σημαντική από αυτή την άποψη. Για παράδειγμα, η πρόσβαση στους βοσκοτόπους πρέπει να εξασφαλιστεί, ιδίως στις πεδινές περιοχές. Η διατήρηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας φαίνεται να απειλείται από τη σοβαρή ανησυχία για την οικονομική της βιωσιμότητα στο μέλλον, πράγμα που σημαίνει ότι η παροχή αυξημένων και εξασφαλισμένων οικονομικών κινήτρων που απευθύνονται στους εμπλεκόμενους επαγγελματίες με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι σημαντικές για την μελλοντική της επιβίωσης.

Η μείωση του αριθμού των επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία δεν έχει αντίκτυπο μόνο στο βαθμό άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, αλλά και στις ευκαιρίες μάθησης για τους νεότερους κτηνοτρόφους. Η μεταφορά γνώσεων μεταξύ διαφορετικών γενεών κτηνοτρόφων και η ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ τους είναι τόσο σημαντική σήμερα όσο ήταν και στο παρελθόν. Επομένως, η υποστήριξη σε οργανώσεις που μπορούν να λειτουργήσουν ως πλατφόρμες ανταλλαγής γνώσεων, όπως οι ενώσεις επαγγελματιών της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, είναι απαραίτητη για τη διατήρηση και τη μετάδοση της γνώσης. Ο αριθμός των προσφορών επαγγελματικής κατάρτισης και ο βαθμός θεσμοθέτησής τους διαφέρει σημαντικά μεταξύ των εταίρων του έργου. Η διάθεση εκπαιδευτικών προσφορών κατάρτισης θα υποστηρίξει την ανταλλαγή γνώσεων και εκμάθησης και θα συμβάλει στο να γίνει το επάγγελμα του μετακινούμενου κτηνοτρόφου πιο ελκυστικό.

Η παρούσα έκθεση έδειξε ότι υπάρχει ένα ευρύ φάσμα πρακτικών στη μετακίνηση των ζώων στις χώρες των εταίρων. Για την προώθηση και την ευαισθητοποίηση του κόσμου σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και τις αξίες της, είναι σημαντικό να υποστηριχθούν όλοι οι διαφορετικοί τρόποι άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Τέλος, απαιτούνται περισσότερες γνώσεις σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία, ιδίως όσον αφορά την παροχή και τη συλλογή δεδομένων που είναι συγκρίσιμα μεταξύ των διαφόρων κρατών, για παράδειγμα, γνώσεις σχετικά με την ευαισθητοποίηση του κοινού στα οφέλη της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, καθώς και στατιστικά στοιχεία όπως ο αριθμός των κτηνοτρόφων και των ζώων που συμμετέχουν στη μετακινούμενη κτηνοτροφία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ & ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Αυτή η ενότητα παρέχει μια επιλογή βιβλιογραφικών αναφορών σχετικά με τη μετακινούμενη κτηνοτροφία και άλλους πόρους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη πληροφοριών για τις χώρες που συμμετέχουν στο έργο TRAMSFARM.

- <https://www.farmingfornature.ie/resources/best-practice-guides>
- Bele, B., Nielsen, V. K. S. N., Orejas, A. & Tejero, J. A. R. 2021. Immaterielles Kulturerbe von Transhumanzlandschaften: ihre Rolle und ihr Wert - Beispiele aus Norwegen, Frankreich und Spanien. In: Bowden, M. & Herring, P. (eds.) Transhumance. Papers from the International Association of Landscape Archaeology Conference, Newcastle upon Tyne, 2018. Archaeopress, Oxford, S. 111-128.
- Daugstad, K., Mier, M. F. & Peña-Chocarro, L. 2014. Landschaften der Wandertierhaltung in Norwegen und Spanien: Praktiken, Wahrnehmungen und Wertorientierungen von Landwirten. Nor. J. Geogr. 68, 248-258.
- Potthoff, K., Smrekar, A., Hribar, M. Š. & Urbanc, M. 2020. Vergangenheit und perspektivische Entwicklung von Weidehaltung und Tourismus in den Bergen: Einblicke aus Norwegen und Slowenien. Geografski vestnik 92, 81-99.

- Blaschka, A., Ringdorfer, R., Huber, R. Guggenberger, T. & P. Haslgrübler 2014. Almkultivierung durch gezielte Beweidung mit Schafen – Ergebnisse aus dem Almlammprojekt.
- David Bollier & Silke Helfrich (Ed.) (2015): Patterns of communing. The commons strategy Group.
- Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung BLE (2021) Statistisches Jahrbuch über Ernährung, Landwirtschaft und Forsten 2021
- Czerkus Gunther, Evelyn Mathias and Andreas Schenk; Bundesverband Berufsschäfer (German Association of Professional Shepherds) (2020); Accounting for pastoralists in Germany
- Deutscher Bundestag (2019): Bedeutung der Wanderschäfferei für die Biodiversität in Deutschland. Antwort der Bundesregierung auf eine Anfrage der Grünen. Drucksache 19/12778
- Gerken, Bernd & Martin Görner (eds) (2000): Landscape Development with Large Herbivores. New Models and Practical Experiences. (Neue Modelle zu Maßnahmen der Landschaftsentwicklung mit großen Pflanzenfressern. Praktische Erfahrungen bei der Umsetzung. In: Natur- und Kulturlandschaft. Band 4. Brakel.
- Herder-City Hungen: <https://www.hungen.de/leben-wohnen/gemeindeportrait-die-schaeferstadt/>
- Jacobeit, W. 1987 Schafhaltung und Schäfer in Zentraleuropa bis zum Beginn des 20. Jh.
- Luick, R. (2004): Transhumance in Germany. Pp. 137–54 in: R.G.H. Bunce et al. (eds.). Transhumance and biodiversity in European mountains. Report of the EUFP5 project TRANSHUMOUNT (EVK2CT200280017). IALE publication series No 1.
- Treiber, R. 2019 Gewöhnlicher Wacholder und Feld-Mannstreu als Zeigerpflanzen historischer Beweidung im Kaiserstuhl und am südlichen Oberrhein. Available: www.lubw.baden-wuerttemberg.de

- Antón Burgos (2007) Trashumancia y turismo en España. Cuadernos de Turismo, nº 20, (2007); S. 27-54
- Estévez, Á. B. (2017). Tras la huella de la trashumancia. In Los Santos de Maimona en la historia VIII y otros estudios de la Orden de Santiago (pp. 69-96). Asociación histórico-cultural Maimona.
- Fernández-Giménez und Ritten Pastoralism: Forschung, Politik und Praxis (2020) 10:10 <https://doi.org/10.1186/s13570-020-00163-4>
- Klein, J. (2013). The Mesta: A Study in Spanish Economic History, 1273-1836, Cambridge, MA und London, England: Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/harvard.9780674337206>
- MAFE -Ministerium für Landwirtschaft, Ernährung und Umwelt-(2013). Weißbuch zur Wandertierhaltung [https://www.mapa.gob.es/es/desarrollo-rural/publicaciones/publicaciones-de-desarrollo\[1\]rural/LIBRO%20BLANCO%202013_tcm30-131212.pdf](https://www.mapa.gob.es/es/desarrollo-rural/publicaciones/publicaciones-de-desarrollo[1]rural/LIBRO%20BLANCO%202013_tcm30-131212.pdf)
- Zabalza, S., Linares, A., Astrain C., (2020) identificación de barreras y oportunidades en la cadena de valor del ovino - caprino extensivo. [https://trashumanciaynaturaleza.org/wp\[1\]content/uploads/2021/03/Informe_ovino_cadena_valor_v6.pdf](https://trashumanciaynaturaleza.org/wp[1]content/uploads/2021/03/Informe_ovino_cadena_valor_v6.pdf)

LITERATURE & ADDITIONAL RESOURCES

- Bestandsaufnahme des immateriellen Kulturerbes, Praktiken und Know-how der Wandertierhaltung in Frankreich (Fiche d'inventaire du patrimoine culturel immatériel, les pratiques et savoir-faire de la transhumance en France), 2020.
- De Roince C., Seegers J., Étude prospective du pastoralisme français dans le contexte de la prédation exercée par le loup, 2020.
- ProjetPastoM, Propositions partagées pour améliorer les soutiens à l'agropastoralisme de montagne, Paris, Réseau rural national, 2018.
- UICN France, Panorama des services écologiques fournis par les milieux naturels en France - volume 2.4 : les écosystèmes montagnards. Paris, Frankreich, 2014.
- Gelin M, Quelles formes de transhumance dans les élevages européens, et quels enjeux (patrimoniaux, socio-économiques, écologiques, politiques) associés ? Bibliographische Synthese im Rahmen der Ausbildung Systemen d'élevage des Institut Agro - Montpellier SupAgro, 2020.

- Ragkos A., 2022, Transhumanz in Griechenland: Multifunktionalität als Vorteil für eine nachhaltige Entwicklung. In Letizia Bindi (ed) Grazing Communities: Pastoralism on the Move and Biocultural Heritage Frictions (Environmental Anthropology and Ethnobiology, 29). S. 23 -43.
- Nationales Inventar des immateriellen Kulturerbes von Griechenland. Transhumante Viehzucht. Online verfügbar: https://ayla.culture.gr/wp-content/uploads/2017/07/TRANSHUMANCE_GREECE_TRANSL.pdf (Zugriff am 15. Dezember 2022).
- Chatzimichali A., 2007. Sarakatsanoi, 2. Aufl.; Angeliki Chatzimichali Foundation: Athina, Griechenland (Auf Griechisch).

- Paládi-Kovács A. 1965: A keleti palócok pásztorkodása. Műv. Hagy. VII. Debrecen
- Paládi-Kovács A. 1993a: A magyar állattartó kultúra korszakai. Kapcsolatok, változások és történeti rétegek a 19. század elejéig. Budapest
- Petercsák V. 1979: Közbirtokosságok, legeltetési társulatok a Hegyközben. HOMÉ XVII-XVIII. 261-280. Miskolc

- Aromataro M. M., 1992, Transumanza e civiltà sannitica, in "Civiltà della transumanza". Atti della Giornata di Studi (Castel del Monte, 4 agosto 1990), Archeoclub d'Italia - Sezione di Castel del Monte (AQ).
- Bindi L., 2019, "Bones" and pathways. Transhumante Spuren, Innenräume und kulturelles Erbe, in "Il capitale culturale Studies on the Value of Cultural Heritage", 19, Università di Macerata.
- Cammerino A. R. B., Biscotti S., De Iulio R., Monteleone M, 2018, The sheep tracks of transhumance in the Apulia region (South Italy): steps to a strategy of agricultural landscape conservation, in "Applied Ecology And Environmental Research", online verfügbar: <http://www.aloki.hu>.
- Liechti K., Biber J. P., 2016, Pastoralism in Europe: characteristics and challenges of highland-lowland transhumance, in Rev. Sci. Tech. Off. Int. Epiz. 35 (2), 561-575.
- Motivazione della pratica agricola "La Transumanza", 2017, Registro nazionale dei Paesaggi Rurali, delle Pratiche Agricole e delle Conoscenze Tradizionali, online verfügbar: [06. La Transumanza \(reterurale.it\)](http://06.LaTransumanza(reterurale.it))
- UNESCO, Nominierungsakte Nr. 01470 für die Eintragung in die Repräsentative Liste des Immateriellen Kulturerbes der Menschheit im Jahr 2019, Vierte Sitzung, Bogotá, Kolumbien.

LITERATURE & ADDITIONAL RESOURCES

- Bjørlo, B. & Løvberget, A. I. 2021. Beitebruk og seterdrift [Online]. Statistisk Norwegen. Verfügbar: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/beitebruk-og-seterdrift> [Zugriff am 15.08.2022].
- Bungert, A. A. & Haarsaker, V. 2020. Færre og større melkebruk - hva skjer med seterdrifta? Oslo: AgriAnalyse AS.
- Fønnebø, R. 1988. Langs Nordmannsslepene über Hardangervidda. Universitetsforlaget, Oslo, 229 pp.
- Gudheim, H. 2013. Kinning, breeding og ysting i Valdres sett i norsk og internasjonal sammenheng. Mat & Kultur AS, Vangsnes, 548 pp.
- Reinton, L. 1955. Sæterbruket i Norge I. Sætertypar og driftsformer. H. Aschehoug & Co., Oslo, Norwegen, 481 S.
- Sevatdal, H. & Grimstad, S. 2003. Norwegische Gemeingüter: Geschichte, Status und Herausforderungen. In: Berge, E. & Carlsson, L. (eds.) Commons: Old and New. Fakultät für Soziologie und Politikwissenschaft, NTNU, Trondheim, S. 93-132.
- Solheim, S. 1952. Norsk Sætertradisjon. H. Aschehoug & Co, Oslo, 708 Seiten.
- Stensgaard, K. 2019. Hvordan står det til på setra? Registrering av setermiljøer i periode 2009-2015. NIBIO, Ås, 175 pp.
- Strand, B. & Ødegård, N. T. (eds.) 2006. Stølsvidda. Ei bok om Ulne og Svennes sameier. Stølsviddeprosjektet i Valdres, Valdres, 214 S.

- Hreško, J., Petrovič, F. & Mišovičová, R. 2015. Mountain landscape archetypes of the Western Carpathians (Slovakia). Biodiversity and Conservation 24: 3269-3283. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10531-015-0969-6>
- Makovický, P. & Margetin M. 2017. Schafe als Nutztiere mit erheblicher nicht-produktiver Funktion. AgritechScience 11 (2): 1-10. <http://www.agritech.cz/clanky/2017-2-2.pdf>
- Novák, J. 2019. Salašnictvo v Karpatoch - Karpáten-Bergschat-Milchwirtschaft. Nitra, S. 511. ISBN 978-80-570-0841-5. https://www.researchgate.net/profile/Jan-Novak-16/publication/330005057_Salasnictvo_v_Karpatoch_-_Carpathian_mountain_sheep_milk_farming_pdf/links/5cdbe267299bf14d95989751/Salasnictvo-v-Karpatoch-Carpathian-mountain-sheep-milk-farming-pdf.pdf